

Na sarajevskoj deponiji je zbog nemara i nedostatka saradnje nadležnih službi prestala raditi oprema vrijedna milione maraka. Stepenn zagađenosti vode je visok, a lokalno stanovništvo je zabrinuto zbog utjecaja na zdravlje.

Na rubu sarajevskog naselja Smiljevići živi porodica Kasapović. Pored njihovog doma neuređenim koritom protiče Lepenički potok koji njima i desetini komšijskih kuća donosi vodu sa sarajevske deponije smeća.

Njihova trinaestogodišnja djevojčica od prije tri godine ima teško oboljenje koštane srži. Ona bi zbog toga trebala imati posebne uslove života i ne bi trebala živjeti kraj deponije.

Na deponiji ne radi prečistač voda, koji je bio u funkciji samo tri mjeseca tokom 2011.

godine, pa potok mještanima donosi toksičnu vodu. Samo mali dio otpada se reciklira, a sonde za otplinjavanje, koje su skupljale plinove na deponiji, su uništene prije pet godina.

Novinari Centra za istraživačko novinarstvo su otkrili da je u uređenje deponije za dvije decenije uloženo više od 32 miliona maraka, ali je kontrola potencijalno toksičnih materija i dalje minimalna. Dio opreme je uništen ili propada jer se ne koristi na pravi način. Nadležni prebacuju krivicu jedni na druge i kažu da treba još mnogo novca za poboljšanje stanja na deponiji.

U međuvremenu, najmanje petero djece iz kuća u blizini deponije je oboljelo od karcinoma, alergija i drugih bolesti. Dvije djevojčice, učenice osnovne škole, su preminule.

Bolesni đaci

Sarajevska deponija „Smiljevići“ je do 1997. godine bila obično odlagalište smeća. Tada je počelo uređenje i do 2011. godine ugrađeni su otplinjivači, novi sistem za regulaciju procjednih voda, kupljeni su buldožeri i druga neophodna oprema da „Smiljevići“ postanu moderna deponija.

Tada prestaju ulaganja, a počinju problemi. Kantonalno ministarstvo prostornog uređenja, gradnje i zaštite okoliša i Agencija za vodno područje rijeke Save su 2005. godine kupili sistem procjednih voda za 1,9 miliona maraka, a Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo (KS) je nadgledao izgradnju sistema.

U Kantonalnom javnom komunalnom preduzeću „Rad“, koje upravlja deponijom, kažu da je sistem neupotrebljiv, ali da nisu učestvovali ni u nabavci ni u izradi projektne dokumentacije. Direktor „Rada“ Selim Babić kaže da nikada nije potpisao da njegovo preduzeće preuzima postrojenje „zato što ne daje rezultate prečišćavanja onakve kakvi su traženi projektnim zadatkom“.

Sistem je pušten u rad 2011. godine. Tri mjeseca kasnije se pokvario. „Pa zato što nisu mogle ove membrane da vrše to prečišćavanje. Došlo do zagušenja“, kaže Babić, odbijajući da je „Rad“ odgovoran za kvar.

Građevinski inženjer iz Zavoda za izgradnju Kantona Sarajevo Fuad Babić, koji je rukovodio projektom, kaže za CIN da je problem bio u različitim vrstama otpada koji je odlagan na deponiju:

„Nažalost, kako se od kliničkog otpada, od animalnog otpada, od svega što se može bacati na Kantonu, baca gore, neuspjeh je bio neminovan.“

Prošle godine je ovaj sistem očišćen od mulja, a na deponiji „Smiljevići“ bi ovog ljeta trebao biti testiran novi uređaj za pročišćavanje otpadnih voda.

U međuvremenu, vode sa deponije se bez prečišćavanja slijevaju u Lepenički potok koji teče pored desetina kuća prije ušća u rijeku Bosnu. U jednoj od njih žive Kasapovići i njihova trinaestogodišnja djevojčica. Ona je prije tri godine oboljela od aplastične anemije, teške bolesti koštane srži. Doktorica Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu je u njenom nalazu napisala da bi se sa nadležnim organima trebala razmotriti mogućnost sanacije ili izmještanja deponije.

Djevojčicin otac Selmir je sa tim mišljenjem otišao kod direktora „Rada“ Selima Babića.

„Primila me njegova tajnica i tu su mi se nasmijali i rekli su zašto sam napravio kuću u blizini deponije“, prisjeća se Kasapović, dodavši, „prvo tad ja nisam znao da je to deponija. Druga stvar, takva sudbina bila“.

Otac oboljele djevojčice Selmir Kasapović kaže da su mu se u komunalnom preduzeću „Rad“ nasmijali kada im je rekao da trebaju sanirati deponiju, pitavši ga zašto je napravio kuću u blizini deponije.

Većina kuća je napravljena bez dozvole i nadležni često podsjećaju na to kada se mještani požale na deponiju. Mještani su krajem 2016. godine protestovali, zahtijevajući poboljšanje uslova na deponiji.

„Imali su nešto sluha, nešto su uradili gore na ovom smetljištu, ali nije dovoljno. Ostali su tragovi. Kod djece najviše, kod mlađih, a naročito kod starijih, da ne govorim“, priča mještanin Ahmo Ahmetspahić.

U baštama ovog kraja skoro ništa ne uspijeva, a mještani misle da je to zbog Lepeničkog potoka.

„Još popodne kad oni puste odozgo, petkom naročito, kad puste vodu nekakvu crnu, pa to je kaos! To smrdi, to zaudara“, kaže Ahmetspahić.

Tik uz deponiju živi Dževad Muharemović. Kaže da su mu prošle godine rodile crne jabuke i trešnje i od tada više ništa ne uzgaja na 12 duluma zemlje. Kaže da je teško izdržati mirise sa deponije.

„Otpadaju trepavice i dlačice iz nosa. Bježim u kuću, sakrivam se, zatvaram vrata i prozore jer je nemoguće disati taj zrak“, opisuje Muharemović život u blizini deponije.

Deponiju okružuju naselja Buća Potok, Smiljevići, Zabrđe i Briješće. U mnogim domovima ovih naselja ima bolesnih. Ovi ljudi najčešće obolijevaju od karcinoma, bolesti disajnih puteva i krvi. Većina njih misli da je uzrok zagađenje sa deponije, ali svoje slutnje ne mogu dokazati jer su za to potrebna kompleksna istraživanja koja još niko nije uradio.

Tokom prethodnih godina oboljelo je najmanje petero djece. Dvije djevojčice su preminule. Bolesna djeca su učenici osnovnih škola „Sokolje“ i „Behaudin Selmanović“ u Briješću. U prvom polugodištu ove školske godine u OŠ „Sokolje“ koja broji 749 đaka bilo je 14.658 izostanaka zbog bolesti.

Direktor Bećir Hasanović kaže da je to veliki broj izostanaka i da u ovoj školi mnogo djece ima problema sa disajnim organima.

Zdravstvene ustanove ne vode statistiku o ovim oboljenjima po naseljima pa nema ni zvaničnog stava institucija o zdravstvenom stanju stanovništva oko sarajevske deponije.

Životinjski otpad

Na „Smiljeviće“ svaki dan stigne oko 550 tona smeća koje bi trebalo, isključivo, biti kućni otpad, ali na ovoj deponiji ima svega.

Otpad bi trebao biti recikliran u reciklažnom dvorištu i sortirnici prije nego što stigne do mjesta gdje se odlaže. U dvorište je uloženo 600.000 maraka i trebalo bi uskoro biti otvoreno dok se u sortirnici, vrijednoj 800 hiljada maraka, odvajaju dijelovi otpada koji mogu opet biti upotrijebljeni. Međutim, postrojenje ne radi punim kapacitetom jer je za to potrebno na deponiju dovoziti već razvrstan otpad.

Stručnjaci kažu da je reciklaža najefikasnija ako je rade građani pri bacanju smeća.

Međutim, „Rad“ nema novca za dovoljan broj kontejnera.

Dok su novinari razgovarali sa upravnikom Abidom Mulaomerovićem, na deponiju je stigao kamion životinjskog otpada iz mesne industrije. Iako se takav otpad ne bi trebao odlagati ovdje, Mulaomerović kaže da imaju naredbu veterinarske inspekcije da ga ipak prihvate:

„Jer, gdje će ga? Kuda s njim? ... Možda je bolje ovdje nego u korito rijeke“, kaže Mulaomerović i objašnjava da je ovo veliki problem deponije za koji nema rješenja.

Ovakav otpad trune i otpušta plinove. Zbog toga je 2001. godine napravljen sistem sonde koje su ih skupljale i od njih pravile struju koju su koristili građani Sarajeva. Ovaj sistem je uništen prije pet godina prilikom iskopavanja u potrazi za tijelima ubijenih u ratu koje je rađeno po nalogu Tužilaštva BiH. Inženjer Babić kaže da su bez konsultacija sa Zavodom za izgradnju KS počeli da rade. Zbog toga je Zavod tražio nadoknadu štete koja još nije plaćena.

„Mi smo tražili u startu 650 hiljada. Međutim, kad smo utvrdili stepen oštećenja plinskih instalacija, to je preko miliona“, kaže Fuad Babić.

U Tužilaštvu BiH nisu htjeli o ovoj temi razgovarati sa novinarima CIN-a. Umjesto toga su poslali kratak odgovor u kojem su napisali da će snositi troškove popravke kako bi se sve dovelo „u stanje u kome se nalazilo prije ekshumacije“. Nisu rekli kada će se to desiti i zašto se godinama čeka.

Svi sagovornici CIN-a kažu da je za redovno održavanje deponije potrebno mnogo novca koji se dobija tek kada se usaglase sve nadležne kantonalne institucije. Direktor „Rada“ Babić objašnjava da oni u tom procesu mogu samo čekati, jer zavise od drugih:

„... mora se uložiti da biste imali rezultat ovdje. A kod nas se ulaže minorno, a traži se da bude ko u Evropi“.

On kaže da je od ministarstva tražio novac za deponiju, ali je Vlada KS imala druge prioritete. Bivši kantonalni ministar okoliša Zlatko Petrović objasnio je novinarima CIN-a da se posljednjih godina novac ne ulaže kao ranije, jer su budžetska sredstva preorijentisana za potrebe drugih ministarstava.

Stručnjaci kažu da je za osnovno održavanje sarajevske deponije potrebno oko dva miliona maraka godišnje. Bivši premijer Kantona Sarajevo Elmedin Konaković kaže za CIN da bi se taj novac mogao obezbijediti: „Znam da je budžet Kantona takav da se čak i rebalansom Vlade može za tili čas naći nekoliko miliona koji su vjerovatno potrebni“.

U njegovom mandatu u posljednje dvije godine Vlada je za deponiju dala više od dva miliona maraka.

Vode iz deponije „Smiljevići“ su značajan zagađivač sliva Save. Svaki mjesec se radi kontrola kvaliteta vode i vazduha te ispitivanje buke u Smiljevićima. Rezultati za vodu godinama imaju „crvenu“ oznaku, odnosno pokazuju visoko zagađenje. Zbog zagađenja KJKP „Rad“ Agenciji za vodno područje Save svake godine plati u prosjeku između 20 i 30 hiljada maraka penala. „Rad“ je za 15 godina po ovom osnovu platio više od 407 hiljada KM. Mještane najviše brine to što ih sve više obolijeva pa kažu da će nastaviti tražiti od nadležnih sređivanje deponije. „Dešavaju se misteriozne smrti pojedinih ljudi koje niko ne može ustanoviti čime su izazvane. No, međutim, niko nema ni prava ni osnova da kaže da je to prouzrokovano samom deponijom, ali je činjenica da se dešavaju i obolijevanja i smrtni slučajevi“, kaže mještanin Dževad Muharemović.

Izvor: energetika.ba